

Виходить 6 разів на місяць.

Ціна одного примірника 2 фен.

Дрібних рукописів редакція авторам не звертає.

Ч. 1. ————— Вецляр, 5. СІЧНЯ 1917. р. ————— III рік. Ч. 48.

На Різдво.

*Святе Різдво, святії дні!
О, скільки споминів відрадних
Взамін звичайних дум досадних
Вони пробуджують в мені!
Всі радощі минулих літ
Я живо нині уявляю,
В своїй недолі забуваю
І серця біль, і духа гніт.
Минулим нині я живу,
Своїм минулим я щаславий,
І днесь рожденному од Діви
Хвалу смиренно воздаю.*

25. грудня, 1916. р.

Г. Я.

Поздоровляємо наших читачів і прихильників
з Різдвяними Святами! Бажаємо скорого
й щасливого повороту на вільну Україну!

РЕДАКЦІЯ.

ГРОМАДСЬКА ДУМКА.

Наша таборова часопись, зустрічаючи друге Різдво і входячи в третій рік видання, залишає свою стару назву „**Просвітний Листок**“, а приймає нову—„**Громадська думка**“.

Назва „Просвітний Листок“ була принята ще в той час просвітної праці в таборі, коли панував у нас один клич—„просвіта!“ і коли просвіта розумілась, як проповідь, яка приходить і яку тільки треба приймати.

В перших днях того часу виникла думка видавати у нашому таборі власну, рідну часопись і коли зупинились на назві для неї, то прийняли назву „Просвітний Листок“ від нового в нашому невідільницькому життю слова „просвіта“.

Коли ж просвіта розвинулась у ширших розмірах, коли забило живцем організаційне життя і у просвітній праці стала брати живу участь ціла громада табору, тоді стали чути ся голоси, що назва „Просвітний Листок“ є за вузька, пісна і, хоч суть діла не в назві, все ж не раз порушувалось питання про зміну її для нашої таборової часописі.

Невідповідність назви „Просвітний Листок“ ще більше кидалась у вічі після переведення реформи просвітно—організаційного життя нашої громади, коли керму й відвічальність за працю взяли на себе організації табору.

Дійсно, святе слово „просвіта“, „просвітний“, своїм поняттям не охоплює всього того, що розвинулось в життю табору. Просвіта є тільки тим жерелом, із якого живі люди черпають духову силу для розумного громадського життя. Се життя без

просвіти сохне, завмирає духом, а з просвітою виростає в нову силу, що в цілому вже орудує просвітою і дає їй напрямок.

Овоч просвіти, до якого й від якого все йде, є думка, громадська думка, що розвивається й збагачується під впливом і впливом просвіти в звязку з усім укладом життя.

Словами „Громадська Думка“ й назвали нині нашу таборову часопись.

Назва „Громадська Думка“ не є цілком нова, бо під сією назвою в 1905. році виходила кілька місяців українська часопись у Києві, але скоро була урядом заборонена. Російський уряд, як відомо, жахається ся перед сіми словами, як перед марою, не переносить проявлення громадської думки та ще й української. Тому то навіть в роки російських „свобід“ не утримала ся в Києві „Громадська Думка“ і була скасована заборною.

Однак живої думки не в силі тиранам скути в кайдани і вона жила, живе й буде жити на загибель тим тиранам, а на добро громади й цілого народу.

Нині ми в далекій неволі, приймаючи ту назву для нашої часописі, нагадуєм єю і нашою нинішньою працею, що українська громадська думка не спинила ся від заборони, не пішла на угоду своїм ворогам, а розвинулась та прийняла виразніщі й грізніщі розміри для тих насильників. В далекій чужині, куди нас доля загнала, ми відроджуєм щирі думки рідних громадян та угрунтовуєм їх в ту свідому й нову силу яка перемаже наших ворогів.

Чи довго проіснує наша часопись „Громадська Думка“, се невідомо, але

ми певні в тому, що громадська думка, до розвитку якої ми в нашій праці дійдемо, виявить свою вагу й силу, що б з нами не стало ся й де б ми не були. Громадська думка є та непереривна сила, яка, відбиваючись на всіх сторонах життя, диктує устрій і лад тому життю. І коли громадський лад низько стоїть, коли порядки у нас злі, то треба дбати про розумінне того зла та про засоби, які ведуть до кращого ладу, взагалі—треба дбати, щоби громадська думка виростала, піднімалась, набира-ла б розуму із тяжкого досвіду та вела б все вперед до кращого життя.

Громадська думка, розуміється, складається з думок поодиноких людей. Як думає, говорить, робить і поводить ся одиниця, те все в більшій чи меншій мірі відбивається на загальній думці громади. Можна сміло сказати, що в людському життю кожна одиниця має значіння, а тільки не однакове те значіння—буває велике, буває мале, буває добре, буває зле.

Хай же кожна одиниця нашої громади по своїй змозі дбає про своє добро і про добро громади, памятаючи, що громадська думка у всьому строю життя є головою.

Несіть кожний своє зерно до нашої „Громадської Думки“, щоб вона збогачувала ся, щоб була думкою нашої громади й відбивала б те, що ми є та як хочемо бутп.

В. Г.

Різдвяні думи.

Святе Різдво!.. Бувало я
Так радісно його стрічаю!
Чого тепер душа моя
Скорбить і нудить ся без краю?..

Лунають співи круг мене,—
Веселі, різдвяні співи!
Чому ж мій смуток не засне?
Чому не сплять думки журливі?..

Давно вже я Різдво святе
Стрічав на рідній Україні...
Тепер, як бачите, не те:
В неволі я святкую нині...

Тому то серденько мое
Так тяжко ние-заниває,
Нудьга спокою не дає,
Далеко думка десь літає...

Лечу і я на крилах мрій
В далеку, рідну Україну,

Вітаю край коханий мій,
Своє село, свою хатину.

У мислях хаточка нова
З'являється передо мною:
Палає свічка воскова
Перед іконою святою;

В хатині тихо; вся сім'я
За стіл обідати сідає....
Ось, бачу, матінка моя
Не їсть і тяжко так зітхає...

На неньку глянувши, й сестра
Зітхнула, тяжко зажурилась,
І крадькома сльозу втира,
Що з ока по щоці скотилась...

Засумувала вся сім'я:
Дивлю ся—ненька плаче тихо...
О, знаю, матінко моя,
Твій жаль великий, твоє лихо!

Даремно поглядом сумним
Своєю сім'ю ти озирася:
Нема, нема твоїх снів,
Без них ти свято зустрівася...

Не плач, о, матінко моя!
Страждає нині кожна ненька:
Не гірша ж доленька твоя...
Не плач, не рви свого серденька!

Даремна річ!.. пусті слова!..
Матуся плаче без упину...
І день Христового Різдва
Здається їй за чорну днину...

Таке, як бачите, сумне
Моя фантазія рисує...
Тому мій смуток не засне,
Тому душа моя нудьгує...

25. грудня.
1916. року.

К. Я.

На святій вечір.

З ранку під святій вечір була завірюха. Вітер, що віяв з півночі, збивав в один бік вохкий сніг, що падав великими клаптями, виривав старий, не міцно злежаний, і все це гнав, крутив вихром по вулиці, по полю, забиваючи, як піском, очі по-дорожнім.

Над вечір утихомирно ся, випогодило ся, вияснило ся, і тільки тепер можна було побачить голі лоби бугрів, чорні місця землі, потріскані від морозу, і великі кучугури снігу по під тищами в затишку. Мороз що раз дужчав. Ранішня завірюха, здавало ся вистудила все, починаючи од при-садкуватих хат маленького села Гордашової і

кінчаючи голими деревами, що одноманітно брязчали промерзлим гіллям.

Зараз же таки, як втихомирило ся, дбайливі хазяїни поправляли задерті вітром сніпки накриття, а де то їй наново затушковували вирвані діри.

Терешко Скрутня, хата якого біля річки Тікича, старанно одгрібав сніг од вікон, од дверей, робив стежки до льоху, до комори, до клуні. Часом одпочивав і обережно розминав лідяні сусільки з вус і бороди.

—Ого наказаніє Господнє тай годі, з цим снігом,—говорив сам до себе Терешко—нанесло його, хоч плач.—Але нарешті все зроблено; по стежкам, старанно пороблених Терешком, ходили кури, гуси.

—Богу дякувати, виногодило ся хоть над вечір, а то вже думав, що зовсім занесе, бож віє тай віє!—Говорив роздягаючись в хаті Терешко.

—Хвалити Господа!... Що то вже й за празники були б, не приведи мати Божа!—і собі сказала стара Терешкова мати, бабуся Ганна, одставляючи на бік макітру, в якій терла мак, тай замовкла.

На дворі наближалась ніч...—Небо почервоніло на заході і кілька жмень искор, кинутих сонцем, стрілами розійшли ся у верх по небі. Терешко, що бачив спочинок сонця, рішив, що і завтра, на перший день свят буде добра погода:

соняшна й морозна, то вже він знає. А небо все темніцало й темніцало. Сходили зірки й михкотячими очами дивили ся на землю... Наставала свята ніч. Робота скінчена, все впорядковано. Запахло ладаном, сїном, свіжою соломою в затишній хаті Терешка. Забуло ся горе, не має лихих споминів...

На покуті, в сїні по самі вінця, стоїть горщик з куттею, горщик із зваром, а поверх лежить книш з пшенишного борошна, загничений, з рубчиками, який можна зїсти аж після Йордані...

Всі сімєю сїли круг столу, застеленого новою скатеркою і чекають. На столі горить воскова свічка і мигкотячим проміням освітляє радісні, обличча. Всі повбирані в чисті, білі сорочки, помиті, позачісувані. Терешко неспішаюче приготує в новій макітрі куттю—з маком, з медом...

—Ну, дай Боже нам цей вечір добре опровадити, та до другого дожити!—примовив Терешко і випив чарку настояної на різних корінцях горілки.

—Дай Боже! Дай Боже!—відповіла сімя. Терешко перший взяв ложку, й ще раз гарненько перемішавши кутю в макітрі, покоштував. Сімя стала вечеряти.

Тихо... Чути тільки, як стукають об вінця макітри ложки, та шелестить пахуче сїно. В перерві, коли подавалась за куттею друга страва, Терешко поштував всіх знову горілкою і бажав всім

Наші колядки.

На кожне свято співають пісні на Україні, а вже найбільше на Різдво, на свято коляди. Те свято припадає на час, як сонце перемагає зиму, від того дня, коли день стає більший, себто від 24. грудня. Те свято починаєть ся з Різдва, на святого Василя (Новий рік), а тягнеть ся до Йорданя. Старе та давнє те свято, як довго живе український нарід, а деякі пісні, що співають ся в те свято, зложені тому тисячи літ.

Тоді були Українці ще поганамі. Вони поважали сили природи, бо були хлібороби. Бачили ж вони, що від ясного сонця, дрібного дощика, буйного вітру виростає колосисте збіжжє на їх ланах широкополюх. Так і вірили в сонце, як в бога. Бояли ся грому, раптового дощу, темного лісу. Тому й складали жертви тим богам, яких треба бояти ся. Кождим родом опікував ся дід роду, то уважали, що по смерті дух того діда опікуєть ся, або гніваєть ся на непослух. Той почитали бога Діда і йому приносили жертву, аби його привднати. Знали, що в рідні всьому підстава—любов, а в хазяїстві—лад. То й почитали Ладу, як богиню любови, побіч Перуна, бога грому, якого і Громовиком називали.

На честь тих всіх богів співали пісень, званих колядками. Складали жертву і співали тих обрядових пісень. І нині ще в гірських, як от хочби в Карпатах, або як Поліщуки, що живуть в лісах, далеко від світа—остали ся ті найстарші пісні. Ось вам пісня записана в Лемків, що живуть в Карпатах, найдальше на заході; вона розказує про початок світа:

Коли не було з нащада світа,
Подуй же, подуй, Господи, із святим
духом по землі (повторяєть ся по кож-
дій стрічці)

Тоді не було неба ні землі,
Ано лем*) було синєє море,
А серед моря зелений явір,
На явороньку три голубоньки,
Три голубоньки радоньку радять,
Радоньку радять, як світ снувати:
„Та пустимо ся на дно до моря
Та дістанемо дрібного піску;
Дрібний пісочок маємо ми,
То нам повстане чорна земля,
Та дістанемо золотий камінь;
Золотий камінь посїємо ми:
То нам повстане яснє небойко,

*) Тільки.

счастя й здоровля, а помершим душам царства небесного...

—Поклич, Йосипку, мороза!—сказала бабуся до свого внучка, сїроокого хлопця.

—Добре, а куди?—запитав ся Йосип...

—Вечеряти до нас!—одповіла бабуся.

—І я буду кликати, бабуся! сказала й собі Оля.

—Добре, діти, добре! Отож говоріть за мною, навчала бабуся: „Морозе, морозе, просимо тебе до нас вечеряти“! Йосип і Оля разом, слово в слово повторяли за бабусяю...

На дворі десь аж коло воріт, загавкала собака, а далі все ближче й ближче вже аж коло самих сінних дверей, чуло ся злюще задихання собаки. Всі здивовано переглянулись, неначе питаючись, хтоб то міг бути.

А ну, вийди но, Терешку, може хто вечеру несе а бо що!—сказала Терешкова жінка, Мокрина, ще не стара молодиця... В хату ввійшов чоловік в довгій свиті і привітав ся.

—От і маєм гостя!—сказав Терешко, входячи за гостем; ну, ходім до столу ближче, та будем вечеряти.

—Хто ж то?—невтерпіла і спитала ся Мокрина. Гість підійшов до самого столу, не мов соромлячись, і всі знали Омелька Царюка, бездомного, при-

дурковатого і старого парубка. Омелько оглянув всіх хатніх і мовчки сїв за стіл. Вечеря продовжувалась.

—О, я нарошно до вас йшов, бо ви добрі, не такі, як ті, тільки собаки ніяк не пускають, але я їх не злякав ся, їйбо ні!“ Очі були безжурні, тусклі, щось таке важке, чорне насунулось на обличча і перейшло на очі... Здавалось, Омелько не чув, як його кілька разів припрошували їсти, не помічав нікого і говорив вже з жалем, неначе пригадував щось...

—Думають, вони думають, що я потрібую їх, анї трошки; поки сила є, я їм потрібний, бо майже даром роблю... Але люди прогодують, а до них більше не піду,—рішуче сказав Омелько. Він служив у сільського дуки-богача наймитом за харчі та за латану одєжу, а перед святами його й зовсім прогнано.

—Не має в його серці Бога, що він тебе, Омельку, вигнав перед святами!—сказала бабуся і зітхнула; ох, гріхи наші, гріхи!...

Вечеря кінчила ся...

—Та ти, Омельку, і без чистої білизни?—спиталась Мокрина, побачивши, що Омелько стараєть ся закрити поруділою свитою чорну сорочку. Омелько подивив ся на свою сорочку і соромливо промовив: „Не має чистіщої, і так добре буде.“

Ясне небонько, світле сонейко,
Світле сонейко, ясен місячок,
Ясен місячок, ясна зірниця,
Ясна зірниця, дрібні зірнички.“

Так отже три голуби основують світ зо дна моря на яворі. Тут бачимо, що й наші прадіди виводили початок від святої Тройці (трох богів), в яку вірували Індійці, взяли сю думку ще в часах спільного життя цілої індоєвропейської породи людей, отже в часи передісторичні.

Потім наш нарід як хліборобський найвище ставив господаря, що удержував челядь і хозяїство в полі і в лісі, та й тим держав ся у нас лад старинний. Ось вам друга колядка:

У пана хозяїна на його дворі,
Ой Дїд, Ладо!

Там стоїть явор тонкий, високий,
На тім яворі три користоньки;
Перва користонька—яра пшениченька,
Друга користонька—яра пчілочка,
Третя користонька—куни та бобри,
Яра пшениця—годовальниця,
Яра пчілочка—боговгодниця
Куни ж та бобри—на шуби добрі
Вечір добрий
(Щедрий святий, вечір божий!)

Тут маємо образ того стародавнього (патріархального) ладу, де всі слухали найстаршого в році, що був їм князь і суддя і батько. Тут згадуєть ся про Дїда, бога опікуна роду і богиню любови, Ладу, що удержує лад в сімі.

Як прийшло на Україну християнство, то духовенство стало дивити ся кривим оком на ті поганські пісні і називало їх „бісовськими“. Але народ хоч і ходив до церкви, та співав далі ті пісні, тим більше, що найбільші християнські свята визначили священники на ці поганські свята. Так і в піснях став нарід мішати християнських святих з поганськими божками. Побіч сонця, місяця й зірничї допомагають чоловікови орати, сїяти Мати Божа, св. Петро, ангели, сам Господь (християнський). Ось така пісня з того часу удержалась між Гуцулами в Карпатах:

Чи громи громлять й дзвони дзвонять?
Дай, Боже! (припівка)

Громи не громлять, дзвони не дзвонять,
Самі янголи роботу роблять,
Що за роботу? Камінь лупають,
Камінь лупають, церкву складають,
Церкву складають з трома дверми:
Із трома дверми, з чотирма вікни,
З чотирма вікни, з п'ятьма верхами:

Подумавши трохи одновів: „аби були мати, або рідні, можеб ходив би чистіще... Мати, батько вмерли, сестра десь повіяла ся служити, брата коні Гнатенкові задушили... всіх рознесло по світі... Омелько розказував всім відому історію своєї сімї але не на кого особисто не жалувавсь; иноді вихоплювали ся в нього придушені болем слова: „тоді тільки людей добрі, тоді їм тільки й потрібний, як в твоїй силі вони мають потребу“..

Стара бабуся Ганна сиділа на тапчані під грубою, а коло неї розсілись онуки, слухаючи з зацікавленням, як вона оповідала про маленького хлопчика Христа, про білих крилатих янголів, що співали йому пісні, про трох волхвів, про Ирода царя, який замордував чотирнадцять тисяч малих діток, шукаючи Христа... Пришентували старі губи, а діти слухали, і кожне слово глибоко западало в молоді душі, як капля дощова в виснажену землю. Кожного різдвяного вечера вони це чують од бабусі, але кожний раз воно їм здається новим, бо до їхніх молодих істот прибавляють ся нові, ще їм невідомі почуття...

—А що, де тепер він, той Христос?—запитав ся менший з онуків, Йосип. Йому дуже захотіло ся знати про маленького того хлопчика...

—Тепер сидить він на небі!...—відповіла ба-

буся, і знову полилась не хитра балачка бабусі Ганни.

Залетів сон до хати і всіх обняв своїми м'якими, могучими крилами. Блимала і потріскувала лампадка, і вже срізь сон Терешко думав: „мабуть Гершко води підлив в оливу!“... Омелькові послали постіль на землі, який чоґось росплакався, як малий може він згадав про себе, про своє невеселе вештання, а може просто наболіле серце просило сліз. Як вже всі положились спати, Оля тихо спитала у Мокрини.

—Мамо, чого Омелько плакав?

—Ти ще хіба не спиш?—здивовано спиталась Мокрина:

—Ні! А... чого плакав Омелько!

—Не має в нього мамі, не має хати—от і плакав він!—як могла так і пояснила Мокрина.

—А чого хати не має, хіба хтось узяв у нього?

—Так Бог дав, може за гріхи...—Страшно зробило ся Олі вона ще ближче присунулась до матері і ще тихше спитала:

—Хіба Бозя така не добра?—Крізь сон вже Мокрина почула Оліні слова і тільки, пригортаючи її до себе, сказала:

—Спи, спи, Олю! Бо треба рано вставати...

Л. Любисток.

А в перші двері сам Господь входить,
А в другі двері сходять янголи,
А в треті двері всі ходять люде.
В одно віконце, то місяць світить,
В друге віконце зірничка чає,
В третє віконце зоря зоряє.
А в те четверте сонце сияє.
На однім верху зазулька кує,
На другім верху все ластівочка,
На третім верху все й голубочка,
А на четвертім все й соколочка,
А на тім п'ятім гречная паня.
Гречная паня, паня Марія!
Ой сидить, сидить, далеко видить,
Як задалеко? На синє море,
На синім морі корабель плаває,
А в тім кораблі сидять панове,
Сидять панове тай старі люде
Ой сидять, сидять тай судок судять:
„Вже тепер не так, як стародавно,
Ой син на батька пориваєть ся,
Донька й матері не послушає,
Ой брат на брата меч витягає,
Сестра на сестру чарів шукає,
Сусід сусіда в пана тягає,
В пана тягає, пан кару дає!“

А за сим словом радує ся, земле,
Сій ся, роди ся жито—пшениця,
Жито, пшениця, ячмінь, яриця,
Людам на радість, князю на славу!

Та пісня говорить про велику будову церкви на Україні. Вона дає думати, що се не йде про будову одної церкви, а про будову великої держави на Україні за Володимира Великого під покровом Марії, Матері Божої. (Спроваджено Царгорода ікону Покровительки, яку вкрав Андрій Боголюбський до Москви, як зруйнував Київ 1169р.) Ся колядка наводить нас на образ тодішнього державного ладу на Україні. Влада над народом вже розділена між панів (боярів княжої дружини) і старших роду (віча). Далі говорить ся про занепад стародавнього ладу, де всі слухали ся найстаршого пана-господаря. А вже за Володимира підіймають на батька повстанне сини Святополк і Ярослав, а потім князі підіймають меч брат на брата, а пани прибирають людей до своїх рук. Ось як вам прегарно змальовано творенне великого князівства княжої України. Як таку пісню нам забути, чи не прийдесть ся нам знов будувати нову церкву нової Громадської України з нового каменя, з трома дверми, з чотирма вікнами, з п'яти верхами з помічю Бога та на новий кращий лад.

3 таборового життя.

„Громадська Думка“ буде виходити з с/м. січня шість раз на місяць: 5-го, 10-го, 15-го, 20-го, 25-го, 1-го і т. д.; коли буде змога, то стане виходити і два рази на тиждень, вісім раз на місяць.

В 1915 році вийшло 8 чисел „Просвітного Листка“ та за рік 1916-й вийшло 39 чисел, а разом чисел „Просвітного Листка“ вийшло 47; отже 1. число „Громадської Думки“ від початку видання часопису рахується числом 48.

Генеральна Старшина. На надзвичайному засіданні, 26. грудня, затвержено двох нових мужів довіря, або пнакше: активних членів товариства „Самостійна Україна.“

На чергових зборах, 2. січня, крім звичайних тижневих звітів і деяких біжучих справ, радили ся над тим, як мають організації святкувати Різдво. Порішено на Свят Вечір влаштувати ялинку зі співами колядок і спільною вечерею. Ухвалено поробити заходи про відкриття клубу. Винесено постанову, що організації мають не пізніш 20. січня виготовити докладні звідомлення за весь час свого існування; представники організацій, що входять в склад Ген. Старш., мають подбати про вчасне виконання згаданої постанови.

В.

Т-во „Січ.“ 26. грудня відбули ся надзвичайні сходи Січі, на котрі т-во закликло фотографа який під час управ січовиків, на площі 7-го бльо-

ку, сфотографував їх в 4-х видах. Крім вправ робили по площі прогульку під співи рідних пісень. На сїх сходах де кілька членів т-ва зголосились ходити на інструкторські курси гімнастики, котрі відбуваються щоденно під руководством т. К., що приїхав з раштатської Січі.

28. грудня на вечірніх сходах т-ва відбув ся реферат т. Т. про колишню нашу Славу Запорожську Січ.

В своєму рефераті т. Т. згадав минувшину наших предків, козаків, і про значіння для нас, Українців, як Запорожської Січі так і Гетьманщини. Також порівняв наше т-во, котре себе назвало славним іменем „Січ“ та чим воно походить і чим різниться від бувшої Запорожської Січі. По рефераті і короткій дискусії по нїм, співали пісні, деклямували і т. и.

30. грудня відбули ся вправи т-ва в гімнастикуванню під звуки духової оркестри і рідних українських пісень.

4. січня 1917 р. на вечірніх сходах рішались адміністративні справи, співали різдвяні колядки й інші пісні під оркестру і без неї. На цїх сходах т-вом постановлено прохати, щоби всім членам Січі був виданий наш український національний одяг: сині шапки, сині штани, чумарки і т. и.; коли не можна на завше, то хоч на різдвяні свята.

Членів в т-во з кожним днем прибуває, і молоде т-во „Січ“ чим раз дальше розростається і кріпиться духом.

Січовик Чухрай.

Тай не тільки збудувати ми вміли свою державу, але були й між нами сміливці, що шукали щастя по чужих землях за морем. Чого й досі не годна досягнути велика Росія, а наші предки досягали. Ось вам колядка про ті пригоди з Полтавщини:

Ой під вербою, під зеленою,
Стояла рада—хлопців громада;
Радили ж вони добрую раду:
Не купуймо, браття, шовкові шнури,
Шовкові шнури, мідяні човна,
Спустимо ся вниз по Дунаю,
Блиснем шаблями, як сонце в хмарі,
Гей по Дунаю під Царгород!

Радуй ся, радуй ся земле!

Ось описується славний похід українського князя на Царгород в колядці записаній в Галичині:

Ой славен, явен красний паничу (вставляється ім'я)

Ой чим же ти та прославив ся?
Що із вечера коня осїдлав,
А вже к світові під Царів град став.
Ой як бє, то й бє на Царів город.
Цар ся дивує, хто то воює.
А міщани ходять: все раду радять,
Що тому вояці за дари дати?...

Вивели йому коня в наряді;
Він коня то взяв—не подякував,
Не подякував, шапочки не зняв,
Шапочки не зняв, не поклонив ся,
Не поклонив ся й не покоров ся;
Ой та бє, та бє на Царів город;
Цар ся дивує, хто то воює,
А міщани все раду радять,
Що тому вояці за раду дати?
Винесли ж йому полумисок злота;
Він золото узяв—не подякував,
Не подякував, шапочки не зняв,
Не поклонив ся й не покоров ся.
О як бє, тай бє на Царів город;
Цар ся дивує, хто то воює,
А міщани ходять, все раду радять.
Що тому паняті за дари дати.
Вивелиж йому панну в короні.
Він панну узяв тай подякував,
Подякував і шапочку зняв,
Шапочку зняв, ще й поклонив ся
І поклонив ся і покоров ся.

В цій колядці зображено похід князя Святослава Хороброго на Царгород, який не хотїв мирити ся. Літопись каже, що не за золото помирив ся він, а за красну зброю, як славному вояці

Т-во „Сільський Господар.“ В суботу, 30. грудня, відбули ся місячні загальні збори т-ва зі слідуєчим порядком дня: 1. Читання протоколу, 2. Звіти з діяльності управи т-ва й ревізійної комісії, 3. Вибір нового заряду, 4. Справа жертв грошей на волинські школи, 5. Вільні внесення.

По прочитанню й ствердженню попереднього протоколу загальних зборів, голова т-ва дав звіт із діяльності управи, повідомивши, що зроблено нею в який спосіб та як ішла реорганізація що до складу членів т-ва.

Ревізійна комісія дала звіт каси.

Після вибору заряду говорили про волинські школи. Ухвалено пожертвувати на волинські школи 15 марок із запомогового фонду т-ва і зробити підписний лист для добровільного жертвування від членів т-ва.

Г.

Віче. 30. грудня, в суботу вечером, відбуло ся чергове віче в салі Народного Дому.

Про світові події говорив т. П. Зазначивши, що на всіх фронтах тепер майже нічого важного не трапило ся, крім деяких невеликих боїв на західнім фронті, коло Вердену, і східнім, у Галичині, промовець всю увагу звернув на румунський фронт, на р. Серет, до якої наближають ся німецькі, австрійські, турецькі й болгарські війська. Хто з воюючих держав скоріще і побільше доставить на сей фронт тяжких гармат, того буде й верх. Лінія фронту на р. Сереті є дуже важна в стратегічнім положенню, бо як російські й румунські війська

там не вдержать ся, тоді дорога військам осередніх держав одкрита далі.

Що до внутрішніх подій у державах, то Австрія тепер переживає велику кризу: є заходи зробити в державі такий лад, аби кожна народність мала своє національне право, тоб-то жила своїм окремим життєм, тільки щоб признавала верхне правління.

Зі справою відокремлення Галичини одкладено до кінця війни.

В Росії проводять ся по містам великі демонстрації: люде бажають миру.

В російських часописях обурюють ся на Англію, яка нібито дає можливість уговорювати себе українським емігрантам, відбудувати Україну. Але тут добачаєть ся зовсім друга політика Англії, бо кілька Українців не можуть так на її вплинути, щоб вона аж заговорила—не така вона вже добра. А що иноді й нагадає Росії про Україну, то тільки для того, аби досягнути деякі цілі.

На цю тему розпочала ся дискусія, в якій приймали участь кілька душ із слухачів.

На вічі було більше 500 люду. Дуже уважно всі слухали. В кінці проспівали—„Ще не вмерла Україна“ та інші пісні.

Л. Л.

Театр. У неділю, 31. грудня, Т-вом ім. М. Лисенка поставлена була на нашій сцені комедія Ів. Тобілевича „Суєта“ (в 4 д.).

Хто бачив цю комедію на сцені, той знає, яка це хороша і великозначна річ по своїй думці, а також знає, як трудно її хороше зіграти.

пристало. А син його, Володимир Великий помирился, як дістав царівну Анну за дружину. А в тій картині зліто походи обох князів на Царгород перед 900 літами з горою на вічну пам'ять нашої слави.

То й не забувати нам сих колядок, бо то наша слава, наша бувальщина, наша історія в них писана золотом і кришталлю нашої чудової мови. Хоч і попи забороняли їх, нарід їх заховав, а ми їх мусимо передати нашим дітям і онукам. Богато їх прописано в книгах—хто не уміє, хай прочить ся.

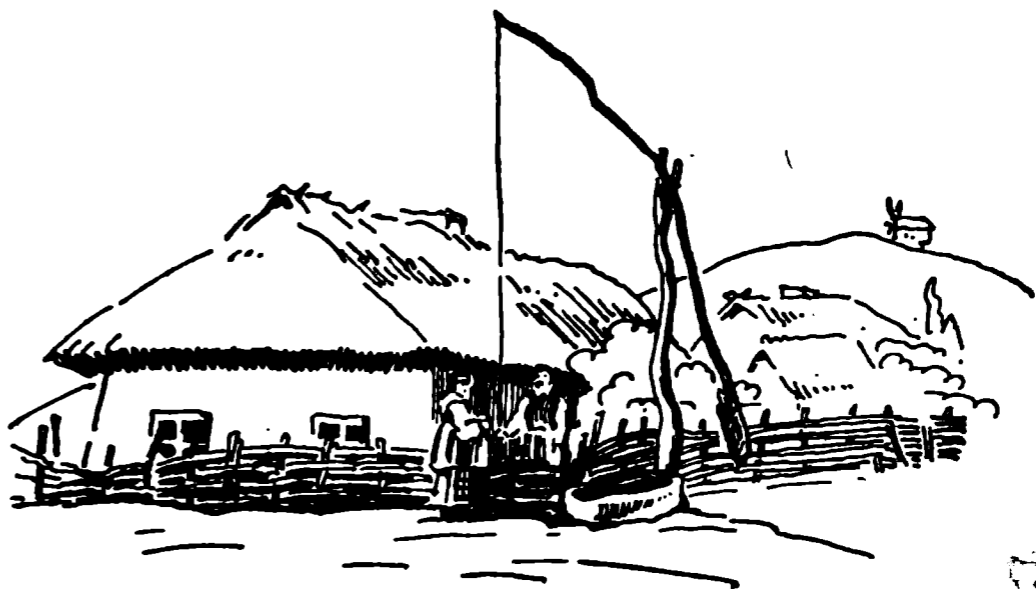
Є ще інші колядки, які складали християнські пан-отці й манахи Василяни, щоби народови дати пісень до церкви на свято Різдва. Наш народ любив співати в церкві—то пан-отці самі уклали і вчили нарід співати. Всюди, де була унія, там прийняли ся ці нові колядки, які більше релігійні, та мають в собі красу нашої української музики. Такі пісні є звісна на Україні: „Нова радість стала“, а в Галичині: „Бог предвічний нам народив ся!“

У тих всіх піснях грає весела нота радості, втіхи і щастя, що родить ся новий рік, нова весна зійде на ново яснее, тепле сонце. З пригадкою сих колядок лине думка наша до рідної землі, що

жде нового життя, нової весни, нового ясного сонця! Дай же Боже, щоб у друге Різдво на своїй вільній землі весь народ міг би заспівати одним хором по всій Україні на свято сонця:

Нова радість стала,
Яка не бувала—
Над вертепом звізда ясна
Світу засіяла!

II.

На жаль, не цілком удалась вона і нашим артистам, бо хоч внішня сторона була показана добре, але на ті великі запити, котрі вона будить в душі, сцена не зовсім одповіла.

В перших діях, де внішньої сторони мало, де рисуєть ся психологія і життєві погляди людей з новими напрямками думки, були проведені вяло; дві другі дії, де життя несе свою внішню сторону, були проведені жвавіще і через те, як така сама по собі, нарисована була виразно.

Одна із головних ролей, Івана, нової людини в нашому життю, котра йде в москалі з чималою початковою освітою, котру не може задавити всемертвяща муштра; людини, котра після великої кризи виробляє свій новий широкий, світогляд, — ця роля зпочатку трудно давалась т-ві Б-ву, тільки потім удалось ар-ві захопити ся ролею і самому і других захопити.

Лучче, хоч і не зовсім хороше, провів т. Б-ко ролю Михайла.

Хороше були проведені ролі Василяни, Наташі (т. Д-р), Сумри (т. З-ко) сільського учителя (т. З-в) і Явдохи (т. П-кій), тільки на жаль буває часто, що один погляд на суфлера псує і хорошу, умілу гру.

Визначно хороше були проведені ролі Макара (т. К-но), Карпа (т. Ш-ль) і Тетяни (т. К-жа), в котрій так хороше, з сердечним почутем артист нарисовав і заботу і серце матері.

Інші ролі були проведені посередньо.

Як зазначити, що цією комедією ар-ми була зроблена велика ступінь до серйозної комедії, котра ніколи трудніша по грі, ніж трагедія, то можна мати радісну надію, що ми побачимо ще багато хорошого в нашій театрі.

В понеділок, 1. січня, заходом т-ва ім. М. Лисенка одбув ся концерт в пользу холмських і волинських бідних дітей.

В концерті приймали участь хор, струнна й духовна оркестра.

Перед концертом слово пояснення сказав т. Г-ко.

В перших номерах струнною оркестрою зіграні були марш із оп. „Кармен“ і увертюра „Люшнел“, котра була зіграна хороше і виразно.

Пісні „Вже більше літ двісті“ і „По той бік гора“ пройшли теж хороше, тільки в першій пісні головна мелодія і слова не ясно чулись, бо хор громко аккомпанірував.

Деклямація т-ша К-ва „Кавказ“ Шевченка на жаль при хорошім почуттю з внішньої сторони була трохи слаба.

В другім oddлі хор гарно виконав усі три пісні: „Сіромаська“, „Гей послушайте“ і „Наш отаман Гамалія“, а духовна оркестра із інших річей добре виконала попури із оп. „Кармен.“

Слухачів було більше шестисот.

Слухач.

„Кооперативна чайня.“ 4. січня в чайні відбули ся звичайні, загальні, місячні збори зі слідуєчим порядком дня: 1) Читання протоколу, 2) Звіт управи і ревізійної комісії, 3) Вибір нових членів

до управи і ревізійної комісії, 4) Розділ зиску за грудень міс., 5) Вільні внесення.

Перші дві точки денного порядку пройшли без дискусій і збори приступили до виборів. Вибрано 3-х членів до Управи і 6 до ревізійної комісії, після чого перейшли до розділу зиску і по короткій дискусії поділили так:

Весь свій дивіденд по 15 фен. на пай в розмірі 238 м. 95 ф. члени—пайщики односторонно ухвалили пожертвувати: 119 мар. 47½ фен. на таборову школу і 119 мар. 47½ фен. на таборову ча-сопись; на волинські школи 100 мар., на фонд українського сина в українській гімназії 10 мар., на пам'ятник померших т.т. у Вецлярі 95 мар., до запасного капіталу 54 м. 84 ф., нагороди членам управи 75 мар., на українських дітей, котрі забрані з окупованих українських земель і знаходять ся в таборах осередніх держав, із зиску за грудень 100 мар., та ще ті 100 мар., що раніш були ухвалені на Різдвяне Свято (разом на дітей 200 м.)

Поділивши зиск, т.т. пайщики, порадившись над деякими біжучим справами чайні, закінчили збори в 4 години, а всього збори тривали 2 години.

На зборах членів було досить значне число, але збори пройшли надзвичайно приємно. Не було ніяких ані суперечок, ані непорозумінь. Члени вели себе дуже чемно, голоси в дискусіях забирали в порядку, чим вповні доказали, що просвітна праця в таборі зробила досить великий поступ і що т.т. пізнали корпесть організацій, научили ся провадити збори і по громадськи розбратити ся з ділами.

Пайщик Чухрай.

ВІЙНА.

(від 29. грудня 1916. до 3. січня 1917. р.)

Румунсько-семигородський фронт.

За увесь тиждень тривають менші бої на французько-англійським фронті над Соммою і Мааста на українським фронті, в Галичині і на Волині, але без значіння.

Найважливіші події припадають на румунсько-семигородський фронт. Армія Макензена і Фалькенгейна оточили довкола Браїлу-Галац-Фокшані. Се брама до Балкану, яка грала велику роль у всіх війнах. Ту браму трох твердинь боронять заздалегідь приготовлені окопи з російським військом. На Різдво прийде до великих боїв. Поки що взяли Німці причілок Мачін над Дунаєм, зрушили фронт російський в Карпатах коло Ойтош, який почав відступати взад. За увесь сей час взяли в полон 9.532. салдатів, 31. скорострільів і кілька гармат.

М И Р.

ДНЕВНИЙ РОЗКАЗ ЦАРЯ ДО САЛДАТІВ.

Дня 25. грудня с. р. промовив цар до салдатів в справі мира розказом, якого зміст слідуєчий:

„Під натиском технічної досконалости німецького оружжя мусіла Франція і Росія в першій році війни відступити частку своїх земель ворогові. Але вже в літі 1916 р. потерпів ворог ряд поразень і з офензиви перейшов у дефензиву на цілїм фронті. Тепер зростає сила Росії, а сила Німеччини слабне і вона чує годину свого упадку. Наслідком сього почування предложила нам мирову нараду, опираючись на хвилевій побіді в Румунії. Але коли вона вимусила нас на війну в найгіршій хвилі, то ми почнемо мирові переговори тоді, коли нам буде найкраще. Та хвиля ще не наспіла. Росія ще не словнила свого завдання: ще не зайняла Царгороду і проливів, не створила вільної Польщі з трох розділених частин, тому тепер заключити мир, значить не вихисувати оцїв геройських зусиль російської армії і фльоти. Мир може бути після остаточної побіди над ворогом, а мир по нашій думці ми можемо вимусити над ворогом, коли він буде прогнаний з нашої землі, й буде змушений дати нашим союзникам трівку за поруку на се, що він не повторить на нас в друге віроломного нападу. Тоді Бог дасть нам мир, що буде гідний героїства моїх славних військ, мир, який будуть благословляти грядучі покоління“.

ФРАНЦУЗСЬКІ СОЦІАЛІСТИ ПРО МИР.

Конгрес французьких соціалістичних організацій ухвалив 2.703 голосами своїх представників проти 109 і 20 неголосуючих внесення слідуєчого змісту:

Французький відлам інтернаціональних робітників ухвалює, що конференція проголошує війну не на знищення Німеччини і других народів, а проти правительств, що дають волю, за відшкодування Бельгії, автономію Польщі, і право самозначення загорнутих народів Альзасу-Льотарингії і Баклану (а України ні? Ред.). Осередні держави не дали повного предложення мира. Держави почвірного порозуміння мусять зеднати ся для будучих умов мирових, як і у військових операціях (діяльності) одною гадкою. Як відповідь, повинні предложити умову закінчення війни під сим, що осередні держави дадуть справедливі відшкодування і за поруку трівкого мира на будуче.

Хоч війна ще не рішена та мир буде близько, як осередні держави будуть готові узнати право малих народів свого самозначіння і віддати організації народів порядкування будучих спорів між народами. Жадаєть ся проголошення, що всі дороги водні є міжнародні, для всіх доступні, установи мирового суду з міжнародними правами і огранічення зоруження.

Взиваєть ся правительство проголосити умови мира і з невральними відновити стоваришенне вольних народів.

БІДПОВІДЬ АНГЛІЇ Й СОЮЗНИКІВ.

Дня 30. грудня м. р. дав відповідь француз. президент міністрів Бріан іменем всіх (вчислено чергою) держав почвірного порозуміння на руки посла Сполучених Держав такого змісту: Предложення Німеччини опірають ся на європейській карті війни (становищі боевих ліній), а не на дійсній силі. Мир в таких умовах вийшов би на користь противника. А ми жадаємо відплати, відшкодування і поруки. „Для того в повній свідомости тяжкої відповідальности з конечности відкидаємо мирові переговори, поки не маємо повної безпеки, що відновимо нарушені права і вольности, узнаєм основне право національностей (чи й України? Ред.) і вільне існування малих держав, доки не маємо певности усунення причин, що загрозували віддавна народам і дійсної за поруки, що світ буде забезпечений (перед війною).“ Далі говорить ся про Бельгію з огляду на прихильність до Бельгії невтральних держав.

Таким робом мирові предложення Німеччини відкинено. Ще має наступити відповідь Вільзонви зі сторони почвірного порозуміння, де воно має предложити свої мирові умови, як доносять часописи.

Вісти з Росії й зі світа.

УКРАЇНСЬКИЙ ЖУРНАЛ У МОСКВІ.

У Москві почав виходити на українській мові тиждєвник „Промінь.“ Дня 20. листопада ст. ст. вийшло перше число сеї часописі. Напрям її—літературно-політичний. Містить статті й оповідання О. Білоусенка, В. Винниченка, М. Грушевського, С. Єфремова, А. Саликовського, Г. Чупринки й Н. Филянського (оба послідні талановиті поети).

Так виходить наша преса в землі німецькій, австрійській щей у московській, а на Україні, в Києві, закрито й заборонено! Мабуть вже не на довго.

КОНФЕРЕНЦІЯ КАДЕТІВ І УКРАЇНСЬКА СПРАВА.

Дня 7. листопада закінчила ся конференція кадетів (конституційно-демократичної партії), яка признала необхідним підняти в Думі польське, жидівське—ну і українське питання.

ЗАБОРОНА ЗІЗДІВ У РОСІЇ.

Дня 11. листопада ст. ст. правительство відкинуло проханне Імператорського Технічного Товариства дати дозвіл на скликанне в часі Різдва в Петербурзі зїзду діячів технічної та фахової просвіти, бо вони можуть встряти в обміркування питання біжучої політичної хвилини.

ПОЛІЦІЯ В РОСІЇ РОЗГАНЯЄ ЗІЗД ЧЛЕНІВ ЗЕМСТВА.

Зізид членів земств і російських городських союзів заборонив городський начальник Москви. Оба союзи мимо приказу отворили своє засідання. З'явився урядник поліцейний, забрав протокольну книгу, а членів зізду казав розігнати силою. Збори зібрали ся на ново в іншій місці потай і перейшли від своїх обряд на обговорення теперішнього загального положення політичного в Росії, ухвалюючи протест проти реакційного курсу в Росії. Тоді знов явила ся поліція і розігнала на ново.

ЧИ ВБИТО РАСПУТІНА?

Парижські часописи знов доносять, що розпустного монаха Распутіна вбив член двора, якийсь пинський аристократ. Распутін мав великий вплив на царя, на що жалували ся і Дума і Генеральний штаб російської армії.

РЕВОЛЬТА НАРОДУ В МОСКВІ.

З Копенгаги доносять, що наслідком насильного розігнання зборів земських представників вибухла в Москві революція. Російські дневники пишуть коротко, що про се з огляду на цензуру писати не вільно. Бунт коштував вже не менше сотні трупів. Поліція хотіла ужити військо, та воно перейшло на сторону заворушеного народу. Зі всіх сторін Росії стягнуто полїцаїв до Москви. Ув'язнено московського градоначальника Челнокова і предсідателя стоваришення земств, кн. Львова. Приїзжі в Москви оповідають про страшні спустошення в місті. В Думі внесено при замкнених дверях запитання від соціалістичних послів, на яке мусів зараз відповідати Протопопов. Починають ся в середині Росії перші кроки явної революції.

НЕВДОВОЛЕННЯ РОСІЇ З НОТИ АНГЛІЇ.

Правительственні круги дуже невдоволені з формулювання ноти почвїрного порозуміння. Мабуть затрївожило Росію се, що умовою мира поставлено: признати основне право національності й і усунути причини, що загрожували вольности народів. Сей меч може роздерти Росію на національні держави. Росія висилає Сазонова до Англії, як російського посла, але без наслідків. „Реч“ пише, що Росія підніме самостійно зусилля, щоби свої наміри здійснити.

БУНТ МАТРОСІВ НА РОСІЙСЬКІМ КРУЖЛЯКУ „АСКОЛЬД“.

Часопис російський „Соціалдемократ“ повідомляє, що матроси кружляка „Аскольд“ у Франції, в Тульоні, збунтували ся й не захотіли їхати до Сальонік. Французська „союзна“ поліція „зробила порядок“ на кораблі, арестувавши 40 матро-

сів, яких віддано під воєний суд. Корабель задержано в Тульоні, щоби матроси не счинили бунту на отвертїм морі по дорозі до Сальонік.

ПОЛІТИЧНЕ УБИВСТВО ПОСЛА ЙОЛЛЬОСА.

Впливовий посол думського бльоку, Йолльос щез без слїду зі свого помешкання. Показало ся, що його замордовано з політичних причин. Серед опозиції в Думі панує затрївоженнє. Се має бути діло „Охрани.“ На жаданнє партії кадетів зарядила слїдство поліція.

Листи з робітничих команд.

Робітнича команда Франкфурт н/М. щиро вітає п.п. професорів, а також всіх товаришів земляків з наступаючими празниками Рїздва і Нового року! Дай Бог, щоби Новий рік принїс щастя й кращу долю, щоби вернути ся всім на свою рідну й вільну Україну!

Шлем найщирїший привіт, дякуємо за працю для поширення просвіти між нашим поневоленим українським народом.

Щирий привіт Славному Товариству Запорожської Сїчі! Бажаємо, щоби воно як найширше розвивалось!

Таборову часопись ми одержуємо, котру ми всі дуже радо перечитуєм, а також одержуємо часописі й інших таборів, з яких ми бачимо, що й там товариші не гають марно цих часів і кладуть також багацько праці для поширення просвіти.

Бажаємо, щоби ті земляки, котрі ще не зрозуміли значіння просвіти, щоби і ті зрозуміли користь її і також згуртовались з вашими мріями.

Посилаємо 6 мар. на пам'ятник помершим товаришам.

Бібліографія.

ВИДАННЄ СОЮЗА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ:

Великий, дешевий і цікавий

КАЛЕНДАР.

Пам'яткова книжка на 1917 р.

Обіймає поверх 500 сторін друку, містить 103 ілюстрації й численні статї з области культурного, економічного й політичного життя українського народу по обох сторонах кордону та найкращі взірці поетичної творчости національних поетів.

Календар Союзу містить між иншим найдокладніший огляд воєнних подій за два роки й ще докладніший огляд українського життя в Росії від початку українського національного відродження до останніх часів і статї про політичні змагання українського народу в часі війни. Се книжка, яка поза календарними відомостями ніколи не стратить на вартости, а служитиме доброю пам'яткою з воєнного часу.

Призначена в цілости для національного освідомлення найширших народніх мас, зостанеть ся Пам'яткова книжка Союзу для них корисною лектурою на довгий час.

Цїна календаря для полонених 1 мар.

Зміст: I. В інформаційній частині подано календарні відомості, найважливіші нові поштові приписи в Австро-Угорщині, міру й вагу в Австро-Угорщині, у Росії й на Україні та порадики у справах полонених, вивезених, ранених і вбитих. Далі йде стаття Гр. Микетєя про „Червоний Хрест“ і огляди перебігу війни: В. Темницького п. з. „Велика війна“ (Огляд подій за 1914—15 рр.) й доповнення П. Т. „Огляд воєнних подій у першій півроці 1916 р.“ Воєнний огляд ілюстрований п'ятьма оригінальними малюнками самою д. В. Петрука:

I. На війну. Прощання з сімєю. II. На війну. В дорозі до збірного пункту. III. Під Перемишлем 1915 р. IV. По втечі Москалів з Карпат (у червні 1915 р.) V. На чатах.

Літературна частина:

Богдан Лепкий. На новім порозі; Тарас Шевченко. Заповіт; Василь Сімович. Шевченків заповіт і 1914 рік; О. Олесь. Яка краса: відродження країни (вірш); Льонгін Цегельський. З чого виникла війна та що вона нам може принести; М. Старицький. На прох (вірш); Б. Грінченко. Наш прапор (вірш); З. Кузеля. Наше минуле; Т. Шевченко. Гетьмани, гетмани, якби то ви встали (Уривок з „Гайдамаків“) (вірш); Народний гімн; Богдан Лепкий. Кінець української волі; Скасування Січч (Народня пісня: Ой, зза гори, зза лимана); Богдан Лепкий. Кальнишевський у неволі (вірш); Самостійна Україна; Іван Франко. Встане Україна (вірш); Льонгін Цегельський. Звідки взяли ся і що значать назви „Русь“ та „Україна“; О. Олесь. Колись здавав ся ти мені орлом підтягим (вірш); Степан Рудницький. Україна; М. Старицький. Нова-Україна (вірш); С. Кузик. Потреба самостійності України з народньо-господарського погляду (Як Росія визискує Україну); Ол. Кониський. Ой, поля ви, поля! (вірш); Богдан Лепкий. Чим жива українська література? Сидір Воробкевич. Рідна мова; Василь Сімович. Короткий огляд української літератури; Тарас Шевченко. Пророк (вірш); Володимир Левницький. Як живеть ся українському народови в Австрії; Іван Франко. Не пора!...; Б. Грінченко. Приходить час (вірш); М. Лозинський. Українське представництво в Австрії; К. Студинський. Українським Січовим Стрільцям (вірш); Вол. Темницький. Українські Січові Стрільці; (I. Історичний розвиток стрілецької ідеї та її поширення серед української суспільності. II. Творення полків Українських Січових Стрільців і їхня верховна управа. III. Українські Січові Стрільці на полі бою. IV. Організація і склад Українських Січових Стрільців. Участь жіноцтва. Майбутні задачі); Осип Маковей. Марш Українських Січових Стрільців; Богдан Лепкий. Позір! (Січовим Стрільцям) (вірш); Іван Чупреї. Січовий рух на австрійській Україні; Січовий марш; Іван Боберський. Сокілський рух в австрійській Україні (Про роботу „Сокола-Батька“); Сокілський марш; І. Крип'якевич. Історія українського війська в нарисі (I. Княжі часи. II. Початки козаччини. III. Гетьманщина. Січ. IV. Українські військові організації в Галичині 1848 р.); У. С. С. Юра Шкрумеляк. За рядами ряди... (вірш); Володимир

Дорошенко. Українство в Росії (новіші часи); О. Олесь. На цвинтарі сумно не ідуть (вірш); В. Темницький. Загальна Українська Рада; М. Старицький. До України (вірш); А. Жук. Союз визволення України. Ілюстрації: Тарас Шевченко; Наші гетьмани: Богдан Хмельницький, Іван Виговський, Петро Дорошенко, Іван Мазепа; Візд Богдана Хмельницького у Київ; Гетьман Петро Дорошенко на чолі Запорожців; Іван Франко (два портрети); Запорожці при бесіді; Український краєвид; Карта України; Пам'ятник Володимира Великого у Києві; Село Кирилівка, де провів свої диточі літа Т Шевченко; М. Коцюбинський; Леся Українка; В. Винниченко; Чета Українських Січових Стрільців; Митрополит гр. Андрій Шеніцький; Українська хата; Юліян Романчук, віцепрезидент австрійської палати послів; У. С. Стрільці в поході; Українська Боева Управа; Начальник I полку У. С. С. Мих. Галушинський в оточенні гуртка офіцерів У. С. С.; Стежа У. С. С. наближаєть ся через гущу ліса до позиції неприятеля; Відділ У. С. С. у розстрільній віддає салву для перевірки віддалення; У. С. С. в розстрільній пальбою острілюють неприятеля; Чета У. С. С. з наложеними багнетами іде до приступу; Хвилька відпочинку в лісі під шатрами; Українські селяне в Галичині затають ся в стрільці; Стрільці в дорозі; У. С. Стрільці на вправах; Збірка; У. С. С. Олена Степанівна, старша десятниця; У. С. С. Софія Галечко, старша десятниця; Стрільця Гандзя Дмитерко; Старша десятниця Ярема Кузь; У. С. Стрелець—жінка вістун Павла Михайлишин; Старшина Січч в Старім Місті; Вправи січовичок лентами; Вправи на здвизі; Сокілки в поході; На Маківці. Приступ; Уставка руховиків Сокола-Батька до вільноручних прав; Коло „Українського Городу“. По пробі вправ; Похід (на Академічній вулиці); Похід; Козацьке військо в поході; Київське військо (з життя Бориса й Гліба); Козаки (сучасна гравюра); Запорозький корабель; Запорозька Січ (у половині XVII віку); Козак (старинний малюнок); Сотник; Полковник (з малюнків XVIII в.); Запорозька Рада; Запорожець; Чорноморець перших часів; Українські гірські стрільці (1849 р.); Українське Січове Військо в поході; Полковник Гринько Коесак зі старшиною полку; Грицько Полетика; Василь Капніст; Іван Котляревський; Грицько Квітка-Основ'яненко; Микола Костомарів; Панько Куліш; Марія Марковичка; Володимир Антонович; Павло Чубинський; Іван Левицький; Михайло Драгоманів; Микола Лисенко; Михайло Старицький; Марко Кропивницький; Микола Садовський; Іван Карпенко-Карий; Олександр Кониський; Борис Грінченко; Трохим Зіньківський; Михайло Грушевський; Михайло Русов; Редакція й її найближчі співробітники газ. „Рада“; Редакція газети „Слово“; Основники Української Громади в 1-ій Думі: М. Онацький; В. Шемет, П. Чижевський, А. Вязлов, І. Шраг, Г. Зубченко; Основники Української Громади в 2-ій Думі: Е. Сайко, В. Хвіст, Н. Довгополов, М. Рубіс, о. А. Гриневич, С. Нечитайло; О. Олесь; Микола Левитський; Василь Доманицький.